

L

CAMINAR PER LA BARCELONA DE JUJOL

El fill de l'arquitecte dedica una monografia a obres com la Casa Planells, la finca Sansalvador i la font de la plaça d'Espanya

TEXT **ANTONI RIBAS TUR**
LLOC **BARCELONA**

L'arquitecte Josep Maria Jujol va morir a Barcelona l'1 de maig del 1949, als 60 anys. El funeral, que es va fer dos dies després, va ser multitudinari. "A les onze del matí sortia el seguici fúnebre del seu domicili pel carrer de València, cap a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels. La circulació pel carrer va quedar tallada a causa de la imponent quantitat de gent que, en nombre incomptable, va acudir a acomiadar-se del gran arquitecte", va escriure el seu fill, Josep Maria Jujol Jr., a la primera monografia sobre el seu pare l'any 1974, titulada *La arquitectura de Josep Maria Jujol*. Ara publica *Jujol en Barcelona* (Drudis i Virgili Editors). Diu que és un "catàleg" per contribuir al coneixement de l'obra del seu pare, però en realitat és molt més que això.

A més de la informació i les imatges inèdites que conté, el relat té el valor afegit de ser molt viscut. Abans de *Jujol en Barcelona*, Jujol Jr. va publicar el llibre *Jujola Tarragona*, i pocs dies després de la presentació del llibre al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

(Coac) al juny, ell i la seva germana Teresa van donar a la institució els materials d'obres de la província de Barcelona que hi tenien dipositats.

Tres de les grans obres de Josep Maria Jujol (Tarragona, 1879 - Barcelona, 1949), el Teatre Metropol, l'església de Vistabella i la Casa Bofarull, es troben a les comarques tarragonines. A Barcelona té obres de la primera etapa com la finca Sansalvador, la Casa Planells i les col·laboracions amb Gaudí a la Casa Batlló, la Pedrera i el Parc Güell, però el més important és que una passejada per la ciutat permet descobrir la diversitat del seu art des del primer bloc d'habitatges que va construir, la Casa Heras, al carrer de Tapióles, fins a obres institucionals com el Palau del Vestit i la Font Commemorativa de l'Exposició Universal del 1929, a la plaça d'Espanya. A diferència d'ara, que està mutilada i assetjada pel trànsit, a *Jujol en Barcelona* hi ha una imatge de la font on es pot veure que era un lloc d'esbarjo amb una plaça amb un paviment de basalt i marbre amb motius clàssics.

"No sé si hauria fet més obres institucionals, però dir-ho ja seria especular. Tot i que va ser funcionari durant molts anys com a catedràtic, com a arquitecte

no tenia un esperit funcional", explica a l'ARA Josep Maria Jujol Jr. "Com em va dir Rubió i Tudurí, que va ser alumne seu -afegeix-, dins l'aula passava el programa oficial i quan feien sortides, perquè li agradava molt fer-ne, relacionava l'arquitectura amb la història, la geografia i amb l'ambient".

La meravella de la mina d'aigua

Tot i tenir un coneixement de l'obra del pare, l'autor encara s'emporta sorpreses, com és el cas de la mina d'aigua radial de la finca Sansalvador, que actualment és la seu del Taller d'Història de Gràcia. "Valoro molt que el pare va saber fer en cada moment el que havia de fer. La mina de l'aigua radial em va agradar molt perquè una mina és una obra vulgaríssima, un túnel que va penetrant fins que es troba la veta d'aigua. En canvi, una mina en mans de Jujol es converteix en una obra d'art", subratlla.

Hi ha una altra obra de Jujol on encara hi havia una fusió més intensa de llenguatges artístics, però malauradament va desaparèixer: la botiga Mañach, que era al carrer Ferran. Com a consol, se'n conserven fotografies, dues cadires amb forma de cor i el tirador de la porta, exposat al Museu Naci-

onal d'Art de Catalunya. A la botiga Mañach (1911), un encàrrec de Pere Mañach, que va ser el primer marxant de Picasso, s'hi venien objectes tan prosaics com claus i caixes fortes, però la façana i l'interior eren un prodigi artístic. "El vermell, el blau, el verd, l'or i l'ocre es barrejaven donant vistositat i atractiu a la façana. De la part inferior del rètol sortien set o vuit grups de tres làmpares, cadascun dels quals prenia una direcció diferent -escriu Jujol Jr. al llibre-. A l'interior la decoració del sostre i les parets era el triomf de la línia corba".

"La família Jujol no coneixia la família Mañach, i a Pere Mañach, que aleshores encara era un noi, li cridava l'atenció l'obra de Gaudí. Com que Gaudí tenia molta feina, li va demanar al pare que acompanyés Mañach a les obres de la Pedrera. De les tres o quatre visites que hi van fer va néixer una autèntica amistat i el pare d'aquest xicot li va dir que s'havia d'establir amb la botiga, i que el més indicat per fer-la era Jujol", explica el fill de l'arquitecte.

Josep Maria Jujol va néixer a Tarragona i va anar a viure a Barcelona quan hi van traslladar el pare, que era mestre. "S'adaptava a tot arreu, però sempre li

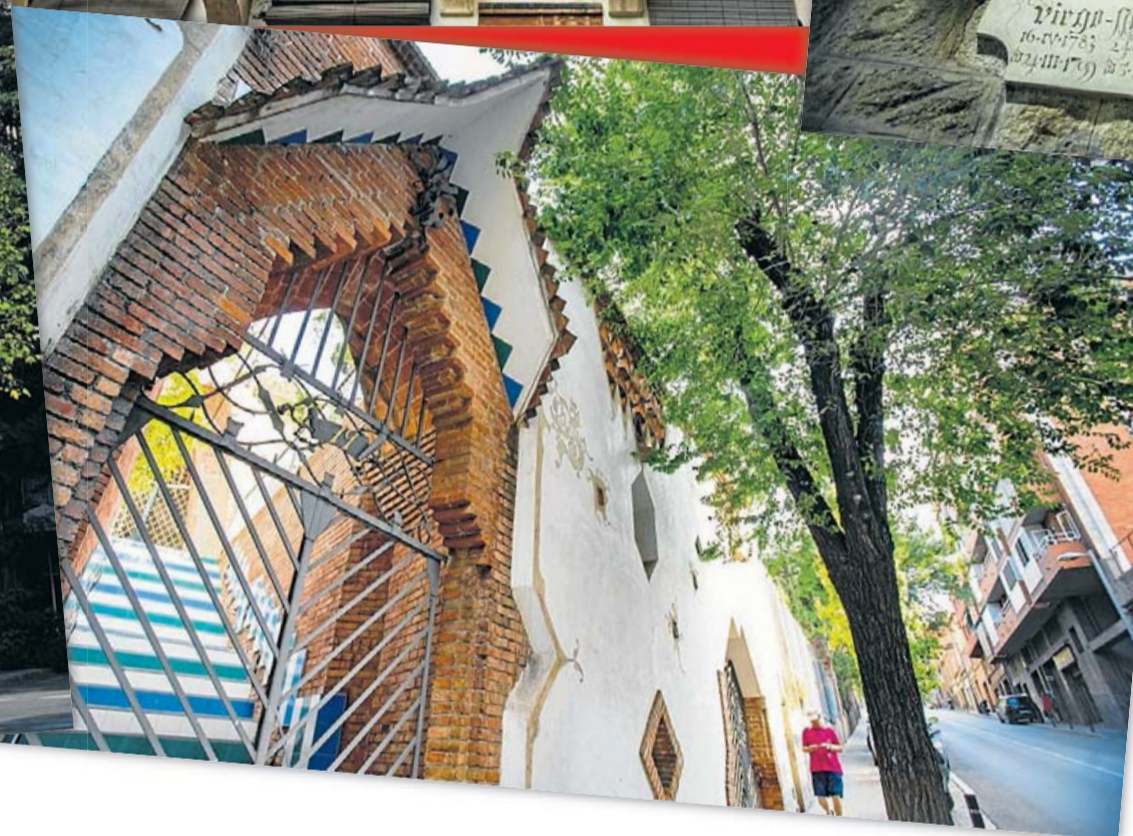

2

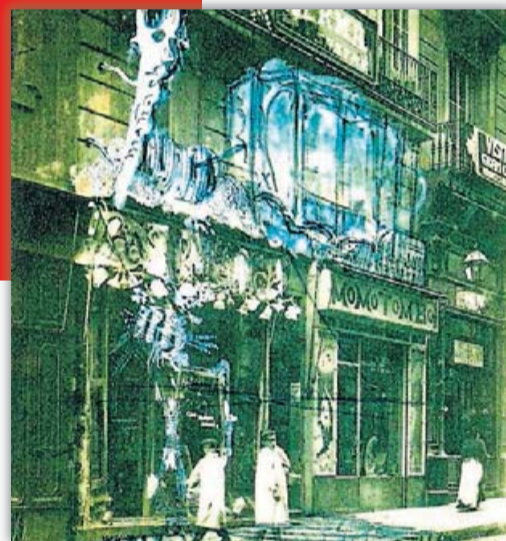

01. Casa Planells. 02. Casa Heras i Llobet. 03. Finca Sansalvador. 04. Làpida de santa Joaquina Vedruna a la basilica de Santa Maria del Pi. PERE VIRGILI 05. Una fotografia de la façana de la botiga Mañach, al carrer de Ferran, enriquida per Jujol. ARXIU JUJOL

4

3

5

agradava tornar als ambients tarragonins –diu el fill–. Quan érem petits, pujàvem sovint al Tibidado a peu, des del final del tramvia. També a la muntanya de Montjuïc, fins al Palau Nacional i l'estadi. I anàvem a la Barceloneta i a fer passejades pel moll en les golondrines. El pare era un gran caminador”.

Abans de tenir despatx propi, Jujol va col·laborar amb Antoni Maria Gallissà i Josep Font i Gumà. Al costat d'aquest últim va dirigir la reforma de l'Ateneu Barcelonès. Però al marge de les obres, algunes de les quals estan obertes al públic i han sigut publicades en altres ocasions, *Jujol en Barcelona* és

especialment valuós per detalls biogràfics que donen una idea del caràcter de l'arquitecte, i també pels dibuixos i aquarel·les més personals. Per exemple, es poden llegir dos poemes que va escriure a la seva dona, Teresa Gibert, abans de casar-se: “Per tes mans les venes / com blaus canonets / en una arrelles / en l'altra fa un pontet”, diu una estrofa. Un altre fragment conté una al·lusió religiosa: “La Créu desitjada / amb tu compartir / per tota la vida / es lo meu desitj”.

amb la família a Sant Joan Despí. “Va ser el mateix alcalde revolucionari, que decretava la presó de les persones destacades del poble, qui va garantir la integritat física de l'arquitecte i dels seus –diu el llibre–. Recollia els fruits de la seva norma de vida: tractar fraternalment tothom”.

Jujol Jr. recorda que el seu pare va ser depurat de l'Escola del Treball i més endavant de l'Escola d'Arquitectura, i que va donar refugi al seu domicili de la rambla de Catalunya al mossèn de Sant Joan Despí Ramon Mariné, i en una altra ocasió a dues monges. “Els tres anys de la guerra els va passar al seu domicili, on diàriament, durant el primer any, el sacerdot refugiat celebrava la Santa Missa [...]. Aquests actes se celebraven a la una de la matinalda, hora tranquil·la en què difícilment podien ser molestats”, diu el llibre, que també inclou alguns dels dibuixos que va fer quan avaluava els estralls de la guerra al carrer d'Urgell, a la Diagonal, al passeig de Sant Joan i al port per encàrrec de l'Agrupació Col·lectiva de la Construcció de Barcelona. Entre les obres de Jujol posteriors al 1939 hi ha la restauració de la rosassa de Santa Maria del Pi.

EL BITLLET

Amb la il·lusió d'un 'Cavall Fort'

Recordo quan, de petit, esperava el *Cavall Fort*. Quan volia que arribés corria cap a la bústia; si no hi era em desinflava, però quan hi era la il·lusió era indescriptible. Després m'ha passat, encara en època pretèrita, amb les cartes d'alguna amiga; darrerament aquesta il·lusió infantil la veig en altres. El dia que es va presentar el llibre *Jujol en Barcelona*, de J.M. Jujol Júnior, mentre anava cap a la seu de Barcelona del Coac, tenia aquesta sensació, una il·lusió per allò que rebria i

una pressa fora mida per llegir-lo una vegada acabat l'acte. Confesso que una vegada acabat l'acte, tan bon punt vaig arribar a casa, vaig estar una bona estona sense atendre les obligacions adultes, mirant i llegint el llibre sobre l'obra de Jujol a la ciutat de Barcelona –el que versarà sobre els voltants, ja l'esperem–. Noves dades, una presentació dels fets acurada, imatges inèdites, tot allò que esperava i més. No recordo si l'Ot em feia xalar tant.

ROGER MIRALLES
ARQUITECTE I PROFESSOR DE LA URV

